

แนวทางพัฒนาความเป็นบรรษัทภิบาลที่มีความสัมพันธ์
กับความรับผิดชอบต่อสังคมในอุตสาหกรรมยานยนต์
กรณีศึกษา บริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด

Approaches to Development on Corporate Governance Pertinent
to Corporate Social Responsibility in Automotive Industry of
Toyota Motor Thailand Company Limited

ชาญวิทย์ อริยารนันต์*

Chanwit Ariyaworanant

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ประเทศไทย

Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

ฟ้าใส สามารถ

Phasai Samart

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ**

Polsak Jirakraisiri

กรเอก กาญจนโกคิน

Korneak Kanjanapokin

Email: chan_thamrong@hotmail.com

Received : July 15, 2020

Revised : November 2, 2020

Accepted : November 3, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาความเป็นบรรษัทภิบาลในอุตสาหกรรมยานยนต์ของบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด (๒) ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม ในอุตสาหกรรมยานยนต์ของบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด (๓) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นบรรษัทภิบาลกับความรับผิดชอบต่อสังคม ในอุตสาหกรรมยานยนต์ของบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด (๔) หาแนวทางพัฒนาความเป็นบรรษัทภิบาลที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคม ในอุตสาหกรรมยานยนต์ของบริษัทโตโยต้ามอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด

* ชาญวิทย์ อริยารนันต์ Chanwit Ariyaworanant นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ Doctor's Candidate in Public Administration, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

** รศ.ดร.พลศักดิ์ จิรไกรศิริ Assoc.Prof.Dr.Polsak Jirakraisiri

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นผู้บริหารระดับต้นขึ้นไปจำนวน ๔๔๔ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์คาโนนิกอล และ การวิเคราะห์เส้นทาง

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า (๑) ความเป็นบริษัทภิบาลที่เหมาะสมกับบริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย คือ การปฏิบัติภายใต้กฎหมาย ระดับสูง (๔.๐๒) (๒) ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านกฎหมายของบริษัทโตโยต้าอยู่ในระดับสูง (๓.๖๘) (๓) ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทภิบาลกับความรับผิดชอบต่อสังคม ในอุตสาหกรรมยานยนต์ของบริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย พบว่า สมมติฐานรวม บริษัทภิบาลด้านการปฏิบัติภายใต้กฎหมายมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมในระดับกลาง (.๖๓๓) (๔) แนวทางการพัฒนาความเป็นบริษัทภิบาลที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคม ในอุตสาหกรรมยานยนต์ของบริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย ควรเน้นบริษัทภิบาลในเรื่องการปฏิบัติภายใต้กฎหมาย โดยการแบ่งแยกหน้าที่รับผิดชอบที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรม ในเรื่องการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมขององค์กรที่มีต่อองค์กรอื่น

คำสำคัญ: บริษัทภิบาล; ความรับผิดชอบต่อสังคม; โตโยต้า

Abstract

The purposes of this study were: (1) to study Toyota Motor Thailand's Corporate Governance in Automotive industrial; (2) to study Toyota Motor Thailand's Corporate Social Responsibility in Automotive industrial; (3) to study the relationship between Corporate Governance and Corporate Social Responsibility; (4) to propose approaches to development on Corporate Governance Pertinent to Corporate Social Responsibility in Automotive industry of Toyota Motor Thailand Company Limited.

The Quantitative research population researched 444 people from all management levels. Tools used in the research were: (1) questionnaires (2) an in-depth interview. Statistics used in the analysis of data were percentage and standard deviation. The relationship between used variables were carried out by Canonical Correlation and Path Analysis. Findings were: (1) Corporate Governance deemed appropriate for Toyota Thailand was Participation at high level (4.02); (2) Toyota's Corporate Social Responsibility in Legal at high level (3.68). (3) The result of hypothesis testing on the relationship between Corporate Governance and Corporate Social Responsibility in automotive industry of

Toyota Motor Thailand was Corporate Governance related with Corporate Social Responsibility at a medium level (.633). (4) It was approached that the development on Corporate Governance pertinent to Corporate Social Responsibility in Automotive industry of Toyota Motor Thailand Company Limited were as follows: Company should focus on Corporate Governance in acting under law by segregation of duties which affected to Corporate Social Responsibility in Ethic in term of the corporate ethical conduct with the public sectors.

Keywords: Corporate Governance; Corporate Social Responsibility; Toyota

บทนำ

ปัญหามลพิษทางอากาศ หรือปรากฏการณ์ฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐาน PM ๒.๕ ในกรุงเทพมหานครนั้น มีค่าสูงเกินมาตรฐานเพิ่มขึ้นทุกปี จนเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ในระยะ ๒-๓ ปี เวลาที่ผ่านมา มีการร้องเรียนต่อกรมควบคุมมลพิษ เป็นจำนวนมาก ในปีพ.ศ. ๒๕๖๐ สามารถแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้ อันดับ ๑ เป็นปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็น มีจำนวน ๔๖% และตามมาด้วยฝุ่นละออง/เขม่าควัน เป็นอันดับสอง จำนวน ๒๑%^๑ สาเหตุหลัก ๆ มาจากรถยนต์โดยที่บริษัทโตโยต้า เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมยานยนต์ที่เป็นผู้ผลิตรถยนต์อันดับหนึ่งของโลก มีจำนวนการผลิตมากกว่า ๑๐ ล้านคันต่อปี^๒ และมีฐานผลิตในไทยที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีอัตราการผลิตประมาณ ๖๗๐,๐๐๐ คันต่อปี^๓ หรือ ๑ ใน ๓ ในประเทศ และเป็นอันดับ ๑๒ ของโลก จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาความเป็นบริษัทภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด เป็นอย่างยิ่งว่าเป็นอย่างไร วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นบริษัทภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม ในอุตสาหกรรมยานยนต์ของบริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทภิบาลกับความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งเพื่อหาแนวทางพัฒนาความเป็นบริษัทภิบาลที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีสมมติฐานรวมว่า บริษัทภิบาล ประกอบด้วย การปฏิบัติภายใต้กฎหมาย การปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ การปฏิบัติด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส และการปฏิบัติด้วยความมีส่วนร่วม

^๑ กรมควบคุมมลพิษ, “สถิติการร้องเรียนปัญหามลพิษ ปี ๒๕๖๐”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.pcd.go.th/info_serv/pol2_stat2560.html [๑๘ เมษายน ๒๕๖๑].

^๒ OICA. “World Motor Vehicle Production”, [online], Retrieved from: <http://www.oica.net/wp-content/uploads/ranking-2013s-2.pdf> [30 March 2015]

^๓ Toyota Motor Thailand, **Sustainability Report 2014**, (Toyota Motor Thailand Co., Ltd., 2014), p.14.

มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อทางกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Approaches) ซึ่งเป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากรในการศึกษาการวิจัย ผู้วิจัยได้ยึดตามประชากรที่มีความรู้ความเป็นบรรษัทภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม ของพนักงานของบริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด จากจำนวนผู้บริหารระดับต่าง ๆ จำนวน ๗๔๑ คน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน ๔๔๔ คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ ที่ทำการศึกษาคือเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นบรรษัทภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม ในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้บริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด ประกอบด้วย ๓ โรงงานหลัก คือ โรงงานโตโยต้าลำโพง โรงงานโตโยต้าบ้านโพธิ์ และโรงงานโตโยต้าเกตเวย์

การสร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยอาศัยแนวความคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสรุปเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย เพื่อที่จะนำมาทำแบบสอบถามที่มีความสัมพันธ์กับกรอบการศึกษาที่กำหนดไว้ ดังนี้ ๑) คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ๒) เป็นคำถามเกี่ยวกับตัวแปรต้น และ ๓) เป็นคำถามเกี่ยวกับตัวแปรตาม จากนั้นจะมีการวัดค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามโดยการคำนวณหาค่า IOC (Index of item objective Congruence) หรือค่าความสอดคล้องของแต่หัวข้อ ให้มีค่ามากกว่า ๐.๗ จึงจะถือว่าคำถามนั้นมีความเที่ยงตรง ตามวัตถุประสงค์ที่ ๑ ความเป็นบรรษัทภิบาลตามวัตถุประสงค์ที่ ๒ ความรับผิดชอบต่อสังคม มีการกำหนดมาตรวัด Interval ส่วนวัตถุประสงค์ที่ ๓ ด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล (Canonical Correlation) และวัตถุประสงค์ที่ ๔ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บรรษัทภิบาล หรือ การกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) ส่วนใหญ่จะรู้จักคำว่า ธรรมภิบาล (Good Governance) มากกว่า ซึ่งมีใจความสำคัญเหมือนกัน คือการกำกับดูแลด้วยธรรมาภิบาล โดยที่ ธรรมภิบาล จะเน้นไปยังหน่วยงานทางราชการ หรือภาครัฐ ส่วน บรรษัทภิบาล เป็นการเน้นเกี่ยวกับกิจการ หรือบริษัทโดยตรง ซึ่งเป็นรูปธรรมและง่ายต่อการปฏิบัติมากขึ้น แนวคิด

“อัฐวุฒิ ปังกร, “ทฤษฎีบรรษัทภิบาล”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://thaicg.wordpress.com/2013/12/03/ทฤษฎีบรรษัทภิบาล> [๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].

ธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารภาคเอกชน หมายถึง ระบบซึ่งใช้ในการขึ้นาและเพื่อควบคุมบริษัท จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการบริษัท ฝ่ายจัดการ ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการกำหนดทิศทางและสอดส่องผลการปฏิบัติงานของบริษัท ทำให้เป็นการกำกับดูแลกิจการส่งผลให้กิจการเจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ความถูกต้องโปร่งใส และการมีจริยธรรมที่ดี โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในกิจการและนอกกิจการอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และชุมชน^๕ การพัฒนาการของบรรษัทภิบาลที่เป็นรูปแบบทันสมัย และที่เป็นรูปเป็นร่างในประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงต้นคริสต์ทศวรรษที่ ๑๙๘๐ เนื่องจากการเอาเปรียบของผู้มีอำนาจ และคณะกรรมการบริหารของบริษัทโดยไม่สนใจเจ้าของหรือผู้ลงทุน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ลงทุนรายเล็ก จึงทำให้สถาบันการลงทุนชั้นนำต้องการเข้าไปแทรกแซงอำนาจเหล่านั้น จึงกำหนดเป็นแนวทางการกำกับดูแลกิจการสำหรับบรรษัทในการดำเนินธุรกิจ ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ ๑๙๙๐ และ ต้นทศวรรษที่ ๒๐๐๐ ได้มีการออกกฎหมายอย่างชัดเจนในตลาดหุ้นของอเมริกา ทั้ง NYSE และ Nasdaq ได้แก่ Sarbanes-Oxley Act (SOX) ที่บังคับใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ แต่ยังไม่ได้หมายความว่าป็นรหัสการกำกับดูแลกิจการที่แท้จริง เนื่องจากปัญหาของกฎหมายในสหรัฐอเมริกาที่แต่ละรัฐมีความเป็นอิสระ และไม่มีกฎหมายระดับชาติ ทำให้ยากในการสร้างรหัสแห่งชาติขึ้นมา นอกจากนั้นความเชื่อมั่นในสังคมอเมริกันว่า อำนาจของกฎหมายยังอ่อนกว่าประเทศอื่น กลุ่มประเทศในยุโรปได้แสดงความเจริญก้าวหน้าของการกำกับดูแลกิจการ โดยการตีพิมพ์ในรายงาน Cadbury ในสหราชอาณาจักรในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยแนะนำให้รู้จักในรูปแบบที่เรียกว่าการปฏิบัติตาม หรือ อธิบาย (Comply-or-explain Model) โดยมีมาตรฐานให้ใช้สำหรับเป็นรหัสบริษัทในหลาย ๆ ประเทศ Cadbury นั้น มีวัตถุประสงค์แรกเริ่มเพื่อใช้สำหรับบรรษัทของสหราชอาณาจักร แต่ในที่สุดได้มีหลายประเทศนำไปใช้เป็นประมวลรวม (Combined Code) และมีการปรับปรุงอยู่หลายครั้ง จนกระทั่งแพร่หลายเป็นรหัสการกำกับดูแลกิจการในทวีปยุโรปและส่วนอื่นของโลกเป็นจำนวนมาก ในที่สุดรหัสแรกของโลกเกิดขึ้นในภูมิภาคนอร์ดิก โดยประเทศเดนมาร์กในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ต่อมา คณะกรรมาธิการยุโรปได้นำบรรษัทภิบาลมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และได้มีการแก้ไขให้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับกฎหมายรัฐและองค์กร แต่ยังไม่สามารถทำให้สอดคล้องกันได้ระหว่างรัฐกับองค์กรได้ กระนั้นทางคณะกรรมการคาดหวังว่าประเทศสมาชิกนำไปใช้กำกับดูแลกิจการในประเทศภายใต้กฎหมายของประเทศตนเอง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความสอดคล้องที่ถูกจำกัดเป็นประเด็นสำคัญในการกำกับดูแลกิจการ หลังจากนั้นหลายประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของคณะกรรมาธิการยุโรปนำไปปฏิบัติใช้ และอยู่ภายใต้กฎหมายเช่นกัน ต้นแบบของหลักการกำกับดูแลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับสากลนั้นมาจาก องค์กรความร่วมมือ

^๕ รัชยา ภักดีจิตต์, **ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๙.

ทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) สำหรับประเทศกำลังพัฒนาหรือเศรษฐกิจเกิดใหม่ของ The International Corporate Governance Network (ICGN) รวมถึงที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้วย ซึ่งได้แบ่งเป็น ๗ มิติ คือ (๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กิจการ (๒) การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (๓) ความสามารถในการชี้แจง และรับผิดชอบต่อ (๔) การใช้หลักประชาธิปไตยกับผู้ถือหุ้นและความเป็นธรรมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (๕) ความซื่อสัตย์ในการรายงานผลประกอบการทางการเงิน (๖) ความโปร่งใส (๗) ความเป็นอิสระ ซึ่งขบวนการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อลดหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในผลประโยชน์แต่ตนเองหรือ ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) และการใช้อำนาจในทางมิชอบเพื่อหาผลประโยชน์แต่ตนเอง และผู้อื่น (Abusive Self-dealing) จึงสามารถสรุปได้ว่า การกำกับดูแลกิจการต่าง ๆ ของ OECD นั้น ตั้งอยู่และเป็นไปเพื่อความเป็นธรรมที่สุด^๖

ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ บรรษัทภิบาล หรือภาษาอังกฤษมาจากคำว่า Corporate Social Responsibility หรือ CSR นั้นมีพัฒนาการที่ค่อนข้างยาวนาน และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่การพัฒนาการแนวความคิดที่เกี่ยวข้องทางด้านธุรกิจและสังคมนั้น สามารถแบ่งเป็น ๔ ยุคได้ดังนี้

ยุคแรก ยุคก่อนคริสต์ทศวรรษที่ ๑๙๖๐ มีการพูดถึงเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น การดำเนินธุรกิจจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิด CSR โดยมี Howard R. Bowen ผู้ได้รับการยกย่องเป็นบิดาของความรับผิดชอบต่อสังคม ได้เขียนหนังสือชื่อว่า “Social Responsibilities of the Businessman” มีใจความสำคัญว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักธุรกิจ หมายถึง ภาระหน้าที่ของนักธุรกิจต่อการดำเนินตามนโยบาย ตัดสินใจ หรือดำเนินการไปในทางที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และค่านิยมของสังคม” แต่ได้หายไปในช่วงสงครามโลก

ยุคที่สอง ในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ ๑๙๖๐-๑๙๗๐ เป็นยุคฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการคำนึงถึง เรื่องสิทธิมนุษยชน และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เกิดองค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นองค์กรระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว และยอมรับระบอบ ประชาธิปไตยและเศรษฐกิจการค้าเสรีในการร่วมกันและพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคยุโรป และโลก ได้กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนสูงสุดและการจ้างงาน พร้อมทั้งมีมาตรฐานของคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นของกลุ่มประเทศในสมาชิก และดำรงด้วยความมั่นคงทางการเงิน และทำให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจโลก แต่เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมยังไม่ชัดเจน เนื่องมาจากการมีเส้นแบ่งกลุ่มระหว่างการเป็นสมาชิก กับไม่สมาชิกของ OECD เอง ทำให้หน่วยงานของ

^๖ สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสิณี, ความรับผิดชอบต่อธุรกิจต่อสังคม, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทแปลน พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๘๕-๘๗.

สหประชาชาติ United Nations Environment Programme (UNEP) ได้จัดประชุมในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ว่าด้วยการเติบโตของชุมชนและธุรกิจจะต้องคุ้มครองมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ทำให้หลายประเทศตื่นตัว จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ประเทศแคนาดาได้แนวทางของ OECD มาบัญญัติเป็นกฎหมายรักชาติและการ ทบทุนในการลงทุนสำหรับต่างชาติ และปัจจุบันได้กำหนดเป็นแกนหลักสำหรับนโยบายความรับผิดชอบต่อ สังคมของประเทศไปแล้ว^๗

ยุคที่สาม ในคริสต์ทศวรรษที่ ๑๙๘๐-๑๙๙๐ หน่วยงานที่มีชื่อว่า International Union for Conservation of Nature (IUCN) ได้เสนอเรื่อง World Conservation Strategy ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ มีจุดประสงค์หลักเพื่ออนุรักษ์และป้องกันการทำลายที่อยู่อาศัย อันเกิดจาก ความยากจน ความกดดัน ของประชากร ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม และการค้า แต่กลยุทธ์นั้นยังเน้นถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โลกมากกว่าเรื่องความไม่เท่าเทียมทางสังคม ผลกระทบต่อสังคม และความยากจน จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๓๐ แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงถูกนำเสนอและกำหนดในรายงานของ Our Common Future หรือเป็นที่รู้จักว่า Brundtland Report ในการประชุม World Commission on the Environment and Development โดย Dr. Gro Harlem Brundtland จากนั้นนายกรัฐมนตรี Brian Mulroney ของ แคนาดา ประกาศความตั้งใจที่จะตั้งสถาบันระหว่างประเทศที่จะทุ่มเทให้การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใน องค์การสหประชาชาติชื่อว่า International Institute for Sustainable Development -IISD ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ และ นโยบาย National Round Table on the Environment and the Economy ถูกสร้างขึ้นในช่วงทศวรรษนี้ด้วย แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ถูกนำมาต่อยอดในการประชุม UN Earth Summit ที่กรุงริโอเดจาเนโร ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จนเป็นรูปแบบธุรกิจที่เรียกว่า Triple Bottom Line (TBL) หรือ เรียกกันง่าย ๆ ว่า 3P (People, Planet and Profit)^๘ เป็นแนวคิดที่จะใช้การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อประโยชน์ในการแข่งขันทางธุรกิจ ตามแนวคิดของ Archie B. Carroll ที่กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อ สังคมคือ ความรับผิดชอบต่อในด้านต่างๆ ที่สังคมคาดหวังจากองค์กรธุรกิจ ทั้งทางเศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรม และวิจาร์ณญาณหรือการช่วยเหลือเอื้ออาทรได้สร้างเป็น The Social Performance Model^๙ ขึ้นมา แล้วได้มีการแก้ไขเรื่องวิจาร์ณญาณให้เป็นเรื่องช่วยเหลือเอื้ออาทร ภายใต้ Model ของ Corporate Social Responsibility^{๑๐} ในที่สุดได้พัฒนาเป็น พีระมิดของความรับผิดชอบต่อธุรกิจต่อสังคม “Pyramid

^๗ OECD, *OECD Principles of Corporate Governance*, (Paris: OECD Publishing, 2004), pp. 9-10.

^๘ Dunne, Stephen, *What is Corporate Social Responsibility Now?*, (Ephemera: Review essays, volume 7(2) 2007), pp.377-378.

^๙ Carroll, Archie B, *A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance*, (New York: The Academy of Management Review, Vol.4, No. 4, 1979), pp. 497-505.

^{๑๐} Goodpaster, Kenneth, *Corporate Social Responsibility the Shape of a History, 1945-2004*. (Minnesota: Center for Ethical Business Cultures, 2004), p.19.

of Corporate Social Responsibility”^{๑๑} (Alessia, Sybil, and Sue 2009) จน Europe Union ได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมจากที่ประชุมกลุ่มสหภาพยุโรปที่กรุงลิสบอน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ หลังจากนั้นจึงได้นำ “Green Paper” ในความรับผิดชอบต่อสังคมมาใช้ในปีถัดไป^{๑๒}

ยุคปัจจุบัน ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๙๑ จนถึงปัจจุบัน มีจุดเริ่มต้นจาก The United Nations Global Compact หน่วยงานของสหประชาชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย ILO, UNDP, UNEP, UNIDO และ NUHR ได้บัญญัติหลักสากล ๑๐ ประการ ดังนี้

- ๑) องค์กรธุรกิจพึงสนับสนุนและให้ความเคารพต่อการปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ประกาศในระดับสากล
- ๒) สร้างความเชื่อมั่นให้ได้ว่าองค์กรจะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมกับการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน
- ๓) องค์กรธุรกิจควรส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มของแรงงานและการรับรองสิทธิการรวมกลุ่มในการเจรจาต่อรอง
- ๔) จัดการเกณฑ์และบังคับขู่เชิญแรงงานในทุกรูปแบบ
- ๕) ยกเลิกการใช้แรงงานเด็กโดยเด็ดขาด
- ๖) จัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างแรงงานและประกอบอาชีพ
- ๗) องค์กรธุรกิจควรสนับสนุนแนวทางระแวดระวังการสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
- ๘) จัดให้มีโครงการริเริ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม
- ๙) ส่งเสริมการพัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- ๑๐) องค์กรธุรกิจควรดำเนินการต่อต้านด้านคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ รวมถึงการชู้กรรโชคและให้สินบน

แต่การควบรวมและการซื้อกิจการมีมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา ทำให้หน่วยงานที่เรียกว่า Partners for Progress ของ OECD ได้มีการจัดประชุมที่กรุงปารีส โดยมุ่งเน้นประเด็นสำคัญที่ธุรกิจเพื่อปรับให้เข้าพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งผลต่อมาได้ถูกเผยแพร่เป็นแนวปฏิบัติการรับผิดชอบต่อสังคมในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ สองปีต่อมา Archie Carroll และ Schwartz ได้รวมด้านจริยธรรมและวิจารณ์ญาณเป็นเรื่องเดียวกัน จึงเหลือเพียง ๓ มิติ คือ เศรษฐกิจ กฎหมาย และจริยธรรม

^{๑๑} D’Amato, Alessia, Henderson, Sybil, Florence, Sue, **Corporate Social Responsibility and Sustainable Business: A Guide to Leadership Tasks and Functions**, (North Carolina: Center for Creative Leadership, 2009), p.8.

^{๑๒} Hancock, John, **Investing in Corporate Social Responsibility: A Guide to Best Practice**, UK: **Business Planning & the UK’s Leading Companies**, (London & Sterling VA: Kogan Page Limited, 2005), p.10.

ยังมีองค์กรต่าง ๆ เช่น Global Compact หน่วยงานขององค์การสหประชาชาติ หรือ The International Institute for Sustainable Development (IISD) ร่วมประชุมหลายครั้ง เพื่อหาข้อสรุปนำมาเป็นนโยบาย และเป็นแผนปฏิบัติ ตลอดจนเปิดเผยผลการดำเนินงาน จนในที่สุดได้ ทางองค์การมาตรฐานระหว่างประเทศ (ISO) ได้กำหนดเป็นมาตรฐานแนวปฏิบัติตามอนุกรม ISO26000 เสร็จสิ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยการรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ จากทั่วโลก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศสำคัญ ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน ส่วนนักวิจัยที่มีบทบาทสำคัญและถือเป็นนักวิชาการสายการตลาดชื่อดังคือ Philip Kotler และ Nancy Lee ปีพ.ศ. ๒๕๔๘ ได้จำแนกรูปแบบไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยจัดแบ่งโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับสังคมที่เรียกว่า โครงการเพื่อสังคม (Corporate Social Initiatives) เป็น ๖ ประเภท^{๑๓} ที่ถูกนำมาอ้างอิงถึงและนำมาใช้อย่างกว้างขวาง ได้แก่

- ๑) การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมที่สาเหตุ
- ๒) การตลาดที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุ
- ๓) การตลาดเพื่อสังคม
- ๔) การบริจาคเพื่อการกุศล
- ๕) ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการอาสาสมัครเพื่อชุมชน
- ๖) การประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้ให้เป็นแนวปฏิบัติแก่บริษัทจดทะเบียนและกิจการทั่วไป มีด้วยกัน ๘ หมวด^{๑๔} คือ

- ๑) การกำกับดูแลกิจการที่ดี
- ๒) การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม
- ๓) การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม
- ๔) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค
- ๕) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม
- ๖) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- ๗) การเผยแพร่ข่าวสารจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม ในการการดำเนินธุรกิจสามารถนำแนวความคิดความรับผิดชอบต่อสังคม
- ๘) การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

^{๑๓} Kotler, Philip and Lee, Nancy, *Corporate Social Responsibility Doing the most Good for Your Company and Your Cause*, (New jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2005), p.2.

^{๑๔} ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, *หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี ๒๕๕๕*, (กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๕).

ผลการวิจัย

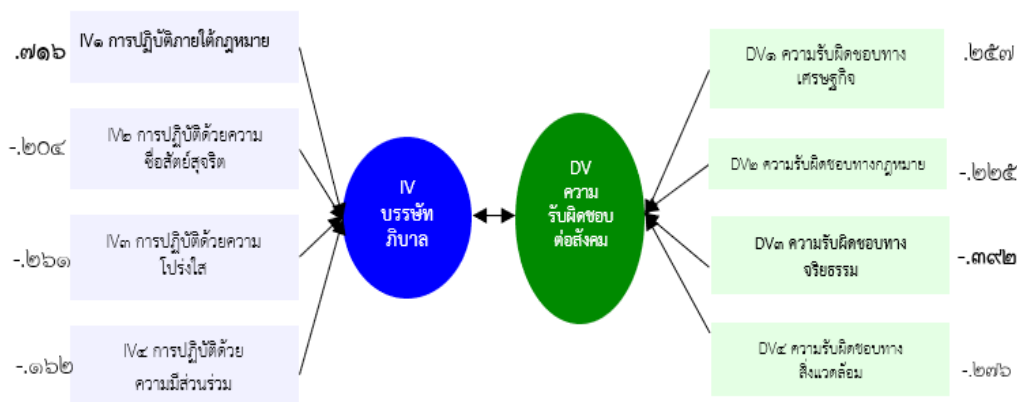
ข้อมูลทั่วไป จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย ทั้งสิ้น ๔๔๔ คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘ มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗ มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔ ทำงานตำแหน่งระดับผู้บริหารระดับต้น คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖๗ มีรายได้ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๔

ตัวแปรต้น “ความเป็นบรรษัทภิบาล” ผลวิจัยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล แบบคะแนนมาตรฐาน (ระหว่าง -๑.๐ ถึง ๑) พบว่า การปฏิบัติภายใต้กฎหมาย อยู่ในระดับสูงมาก เท่ากับ .๗๑๖ การปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ -.๒๐๔ การปฏิบัติด้วยความโปร่งใสหรือหลักโปร่งใส อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ -.๒๖๑ การปฏิบัติด้วยความมีส่วนร่วม อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ -.๑๖๒

ตัวแปรตาม “ความรับผิดชอบต่อสังคม” ผลวิจัยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล แบบคะแนนมาตรฐาน (ระหว่าง -๑.๐ ถึง ๑) พบว่า ความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๒๕๗ ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ -.๒๒๕ ความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ -.๓๙๒ ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ -.๒๗๖

สมมติฐานรวม บรรษัทภิบาล ประกอบด้วย การปฏิบัติภายใต้กฎหมาย การปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ การปฏิบัติด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส และการปฏิบัติด้วยความมีส่วนร่วม ที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อทางกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ได้ค่าสัมประสิทธิ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรต้นกับชุดตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ .๖๓๓ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางบวก ซึ่งหมายความว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงว่าตัวแปรต้นคือ บรรษัทภิบาล มีความสัมพันธ์และมีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับปานกลาง

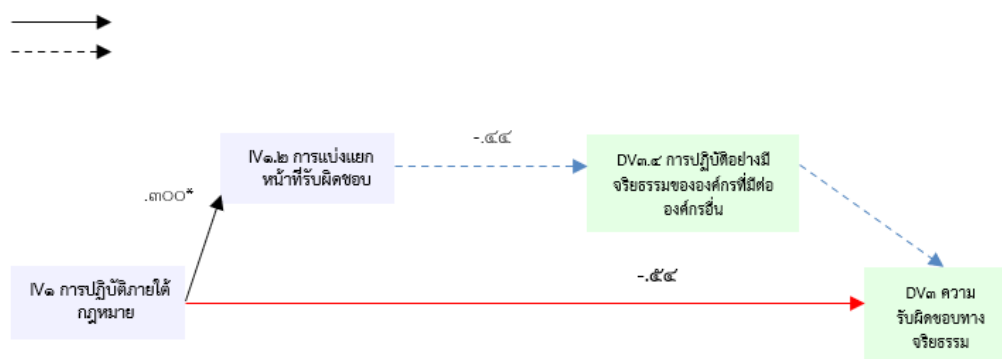
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม แสดงได้ดังภาพที่ ๑ โดยที่การปฏิบัติภายใต้กฎหมาย .๗๑๖ มีความสัมพันธ์กับ ความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม -.๓๙๒

ภาพที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม

ผลการหาแนวทางพัฒนาความเป็นบริษัทภิบาลที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคม ในอุตสาหกรรมยานยนต์ของบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด จากผลการพิสูจน์เส้นทางความสัมพันธ์ สรุปได้ว่า ความเป็นบริษัทภิบาลที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในอุตสาหกรรมยานยนต์ของบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด เกิดจากการดำเนินการที่องค์กรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับปฏิบัติภายใต้กฎหมาย โดยการแบ่งแยกหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นการจัดหน้าที่ตามความสำคัญ และสอดคล้องกับการให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมทางจริยธรรม โดยเฉพาะการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมขององค์กรที่มีต่อองค์กรอื่น ดังภาพที่ ๒

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ภาพที่ ๒ ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบบริษัทภิบาลกับความรับผิดชอบต่อสังคม

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปว่า บริษัทภิบาลโดยการปฏิบัติภายใต้กฎหมาย มีความสำคัญมาก ประกอบไปด้วย คือ การแบ่งแยกหน้าที่รับผิดชอบ หน่วยงานมีหลักความผูกพันต่อกฎหมายของเจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจตัดสินใจในหน่วยงานมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ และหน่วยงานยึดหลักการทำงานภายใต้กฎระเบียบสูงสุด และกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารของบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด เนื่องจากบริษัทโตโยต้า เป็นบริษัทข้ามชาติที่มีบริษัทแม่อยู่ประเทศญี่ปุ่น และดำเนินธุรกิจหลายประเทศ โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับสูงสุด มาเป็นแนวปฏิบัติ อย่างเช่น Antibribery and Corruption เป็นนโยบายและแนวปฏิบัติต่อต้านการให้สินบนและคอร์รัปชัน, Sarbanes-Oxley Act หรือ SOX เป็นกฎหมายเพื่อป้องกันปัญหาด้านบัญชีการเงินที่ผิดพลาดและการฉ้อโกงภายในให้กับผู้ถือหุ้นและสาธารณชนทั่วไป เป็นต้น มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคมทางจริยธรรม อันประกอบไปด้วย การดำเนินการอย่างมีจริยธรรม จรรยาบรรณทางธุรกิจ การไม่อยู่ภายใต้กฎหมาย และปฏิบัติอย่างมีจริยธรรมขององค์กรที่มีต่อองค์กรอื่น ซึ่งสอดคล้องกับบริษัทที่มีปรัชญาการทำงานที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อมุ่งมั่นเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยยึดหลักการกำกับดูแล กิจการที่ดี

- ๑) เคารพกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรฐานต่าง ๆ
- ๒) เคารพ และคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของบุคคล
- ๓) ส่งเสริมความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงาน ป้องกันอุบัติเหตุ และความเจ็บป่วย และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- ๔) ไม่รับและไม่ให้ประโยชน์ใด ๆ ที่เป็นการตอบแทนทางธุรกิจโดยไม่ชอบธรรม
- ๕) ไม่ทำการใด ๆ ที่เป็นการขัดแย้งกันของผลประโยชน์ทางธุรกิจของบริษัท และผลประโยชน์ส่วนตัว
- ๖) จัดซื้อและจัดจ้าง อย่างเป็นธรรมและเปิดเผย จัดให้มีการแข่งขันอย่างเสรี
- ๗) ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของบริษัทในทางที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจของบริษัท
- ๘) สื่อสารกับสังคมอย่างเปิดเผย ด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง รับฟังความคิดเห็นและความต้องการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- ๙) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับภาครัฐอย่างเหมาะสม โปร่งใส และสุจริต
- ๑๐) ร่วมมือกับชุมชน และองค์กรสาธารณประโยชน์ พัฒนาสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

๑๑) ทำธุรกิจระหว่างประเทศ ด้วยความเคารพในกฎหมาย ระเบียบ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม^{๑๕}

ซึ่งสอดคล้องการวิจัยของ จิรายุ ทรัพย์สิน วันชัย สุขตาม และสุรศักดิ์ ชะมารัมย์^{๑๖} ได้สรุปว่าหลักนิติธรรม เป็นตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับหลักกฎหมายมีบทบาทสำคัญในการกำกับพฤติกรรมขององค์กรธุรกิจที่ สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสินีกล่าวไว้ว่า^{๑๗} ด้วยหลักการต่าง ๆ อันเป็นหัวใจของบรรษัทภิบาล ที่เชื่อมโยงไปถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ความสามารถในการชี้แจงและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ และผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ จริยธรรม ความโปร่งใส และเป็นไปหลักการขั้นพื้นฐานของ OECD^{๑๘} ที่กล่าวไว้เรื่องกรอบการกำกับดูแลกิจการที่นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างรากฐานที่เกี่ยวกับข้อกำหนดกฎหมาย กฎระเบียบ รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม และที่สำคัญ คือการสอดรับและสนับสนุนซึ่งกันและกัน คือการปฏิบัติที่มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความโปร่งใสมากขึ้น รวมทั้งมาตรฐาน ISO26000^{๑๙} ที่ยังบรรจุเรื่องของกฎหมายและ เรื่องของจริยธรรมเป็นหลักการปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่จำเป็นเช่นเดียวกับมาตรฐานของ OECD และของ IISD ที่กล่าวไว้ชัดเจนว่ากุญแจสำคัญที่สุดนั้นคือการปฏิบัติและรายงานผลตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม จริยธรรม และสิ่งแวดล้อม^{๒๐} และแน่นอนที่สุดพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ เป็นแผนที่นำทาง เพื่อเป็นกรอบทิศทางและแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๒๑}

^{๑๕} Toyota Motor Thailand, “ข้อมูลบริษัท”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.toyota.co.th/index.php/app/page/group/about/view/company_profile [๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

^{๑๖} จิรายุ ทรัพย์สิน วันชัย สุขตาม และสุรศักดิ์ ชะมารัมย์, “ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์กรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐”, วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒): ๑๒๙.

^{๑๗} สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสินี, ความรับผิดชอบต่อธุรกิจต่อสังคม, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทแพลน พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๒๖, ๙๑.

^{๑๘} OECD, G20/OECD Principles of Corporate Governance, (Paris: OECD Publishing, 2015), p.13.

^{๑๙} Soderberg, Staffan, ISO 26000 and OECD Guidelines, (Geneva: iso.org, 2017), pp.27-30.

^{๒๐} Hohnen, Paul, Corporate Social Responsibility: An Implementation Guide for Business, (Winnipeg: International Institute for Sustainable Development, 2007), pp. 15-16.

^{๒๑} สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร: สิริบุตรการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๗.

บรรณานุกรม

จิรายุ ทรัพย์สิน วันชัย สุขตาม และสุรศักดิ์ ชะมารัมย์. “ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์การองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐”. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่
๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๒): ๑๒๙.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี ๒๕๕๕**.
กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๕.

รัชยา ภักดีจิตต์. **ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและภาคเอกชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. **คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติ ตามพระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖**. กรุงเทพมหานคร:
สิริบุตรการพิมพ์, ๒๕๔๖.

สุทธิศักดิ์ ไกรสรสุธาสิณี. **ความรับผิดชอบต่อธุรกิจต่อสังคม**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแปลน พรินท์ติ้ง
จำกัด, ๒๕๕๖.

Carroll, Archie B. **A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance**.
New York: The Academy of Management Review, Vol.4, No. 4, 1979.

Dunne, Stephen. **What is Corporate Social Responsibility Now?**. Ephemera: Review
essays, volume 7(2), 2007.

D’Amato, Alessia, Henderson, Sybil, Florence, Sue. **Corporate Social Responsibility and
Sustainable Business: A Guide to Leadership Tasks and Functions**. North
Carolina: Center for Creative Leadership, 2009.

Hancock, John. **Investing in Corporate Social Responsibility: A Guide to Best Practice,
UK: Business Planning & the UK’s Leading Companies**. London & Sterling
VA: Kogan Page Limited, 2005.

Hohnen, Paul. **Corporate Social Responsibility: An Implementation Guide for Business**.
Winnipeg: International Institute for Sustainable Development, 2007.

Soderberg, Staffan. **ISO 26000 and OECD Guidelines**. Geneva: iso.org, 2017.

Goodpaster, Kenneth. **Corporate Social Responsibility the Shape of a History, 1945-
2004**. Minnesota: Center for Ethical Business Cultures, 2004.

Kotler, Philip and Lee, Nancy. **Corporate Social Responsibility Doing the most Good for Your Company and Your Cause**. New jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2005.

OECD. **G20/OECD Principles of Corporate Governance**. Paris: OECD Publishing, 2015.

_____. **OECD Principles of Corporate Governance**. Paris: OECD Publishing, 2004.

Toyota Motor Thailand. **Sustainability Report 2014**. Toyota Motor Thailand Co., Ltd., 2014.

กรมควบคุมมลพิษ. “สถิติการร้องเรียนปัญหามลพิษ ปี ๒๕๖๐”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.pcd.go.th/info_serv/pol2_stat2560.html [๑๘ เมษายน ๒๕๖๑].

อัฐวุฒิ ปังกร. “ทฤษฎีบรรษัทภิบาล”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://thaicg.wordpress.com/2013/12/03/ทฤษฎีบรรษัทภิบาล> [๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘].

Toyota Motor Thailand. **ข้อมูลบริษัท**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.toyota.co.th/index.php/app/page/group/about/view/company_profile [๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑].

OICA. “**World Motor Vehicle Production**”. [online], Retrieved from: <http://www.oica.net/wp-content/uploads//ranking-2013s-2.pdf> [30 March 2015].